

Nr 2.

Af herr **Sjölander**, om upphävande av samtliga, ännu gällande bestämmelser i tjänstehjonsstadgan.

Den nu gällande snart hundraåriga legostadgan har upprepade gånger varit föremål för riksdagsbehandling på grund av väckta motioner.

Vid 1918 års lagtima riksdag väckte undertecknad m. fl. en motion, vari hemställdes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära utredning avseende den nuvarande tjänstehjonsstadgans avskaffande och ersättande med en efter tidsförhållandena avpassad avtalsform jämväl för lantarbetarna samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Motionärerna hade redan då helst velat stanna vid enbart yrkandet om tjänstehjonsstadgans fullständiga slopande, men då funnos så gott som inga utsikter för riksdagens bifall till en motion med endast detta yrkande. Ingen anade väl ej heller då, att det stora demokratiska genombrottet var så nära förestående, och att det svåraste motståndet mot radikalare lagstiftningsåtgärder snart skulle vara brutet.

Någon nämnvärd organisation fanns ej heller bland lantarbetarna vid 1918 års början, varför motionärerna då ej vågade hoppas på några kollektiva avtalsformer på jordbrukets område.

Emellertid ha sedan dess händelser och förändringar inträffat, vilka fullständigt omkastat situationen. Lantarbetarerörelsen har gripit omkring sig i nästan varje landskap, där förutsättningar för en dylik rörelse förefunnits. För närvarande räkna lantarbetareorganisationerna mellan 20- à 30,000 medlemmar. Organisationsarbetet bedrives med stor energi, och den tiden torde ej vara allt för avlägsen, då flertalet lantarbetare äro organiserade.

Trots att organisationen jämförelsevis är ganska ung, har den under senast förflutna året lyckats tillkämpa sina medlemmar åtskilliga fördelar icke blott av ekonomisk art utan ock av stor principiell betydelse.

Motståndet mot de kollektiva avtalsformerna är brutet.

Riksavtalet, innehållande allmänna bestämmelser för kollektivavtal, har ingåtts mellan organisationer tillhörande svenska lantarbetsgivareföreningarna å ena sidan och lantarbetareförbunden å den andra angående arbets- och löneförhållanden m. m.

I ett flertal landskap hava s. k. lokalavtal blivit ingångna mellan respektiva organisationer. Reglerandet av jordbrukets arbetsförhållanden har således redan nu i stor utsträckning överlämnats åt det fria avtalet, i likhet med var som är fallet på andra arbetsområden.

Detta faktiska sakförhållande är tillräckligt för att göra en statlig avtalslagstiftning överflödig, enär lantarbetarna nu ha möjlighet att själva skaffa sina anspråk gehör utan lagstiftningens särskilda hjälp.

Bland alla, som intressera sig för att avskaffa orättvisor och klasslagar, finnes icke mera än en enda mening, då det gäller tjänstehjonsstadgan, nämligen den, att denna stadga saknar varje existensberättigande.

Lantarbetarna själva känna sig genom densamma brännmärkta. Den är en skamfläck, som vidlåder hela lantarbetarekåren. Lantarbetarna ha icke givit anledning till en dylik lagstiftning, utan ha de i regel plikt-troget och tåligt utfört sitt tunga arbete.

Om denna lagstiftning härrör från en tid, då rättsbegreppen voro annorlunda än nu, och lantarbetarens ställning till sin husbonde i viss grad skulle vara trälens, motiverar detta ingalunda tjänstehjonsstadgans bibehållande, om ock i moderniserad form. Lantarbetarna och särskilt de organiserade kräva med styrka tjänstehjonsstadgans totala slopande. Indignationen mot densamma är våldsam.

På hundratals lantarbetaremöten ha starka protester höjts mot tjänstehjonsstadgans bibehållande och skarpa resolutioner antagits.

Visserligen upphävdes vid förra årets lagtima riksdag med anledning av en kungl. prop. bestämmelserna, som innehöllo, att tjänstehjon genom polismyndighets försorg entledigades från tjänsten eller hämtades och däri inställdes ävensom föreskrifterna om särskilda bötesstraff eller förverkande av lönen eller viss del därav.

Dock tillägger utskottet, som hade nämnda prop. under behandling, i sitt utlåtande, att det vill emellertid därvid framhålla, att i legostadgan innehållas jämväl andra stadganden, vilkas uteslutande synes ur ovan an-

förda synpunkter vara lika påkallat som upphävandet av nu förevarande bestämmelser.

Detta raseringsarbete minskade dock ingalunda opinionen mot tjänstehjonsstadgan inom lantarbetarekåren.

Ännu finnas en del lantarbetsgivare, som envist hålla fast vid legostadgans föråldrade bestämmelser.

Vid underhandlingarna i Stockholm förra året rörande kollektiva avtal inom jordbruket visade det sig ganska ofta, huru representanterna för arbetsgivarna sökte stöd för sina yrkanden och fordringar med hänvisande till gällande lagbestämmelser. Så länge lagen ändock fanns, ansåg man, att den borde följas, detta särskilt, då krav restes för ändrad flyttningstid m. m.

Enär jordbrukets löne- och arbetsförhållanden redan nu i stor utsträckning överlämnats åt det fria avtalet, har tjänstehjonsstadgan förlorat varje spår av betydelse. Den kvarstår för närvarande endast som en direkt utmaning mot lantarbetarna.

Tjänstehjonsstadgans fullständiga slopande skulle medföra en social lyftning för hela kåren och hälsas med stor tillfredsställelse inom densamma. Ett dröjsmål skulle endast medföra ökad och onödigt bitterhet bland lantarbetarna och ovilja för jordbruksarbetet.

Ej heller vore rådligt vänta med tjänstehjonsstadgans fullständiga slopande, till dess att frågan om en moderniserad lagstiftning såsom ersättning för legostadgan kunde lösas i sammanhang med en kommande ny utredning av arbets- och avtalsförhållandena inom industrien, frågor, som kanske icke ens en gång komma att lösas på lagstiftningens väg.

Med anledning av ovan anförda får undertecknad vördsamt anhålla,

att riksdagen måtte besluta att upphäva samtliga återstående bestämmelser i den nu gällande tjänstehjonsstadgan.

Stockholm den 13 januari 1920.

Oscar E. Sjölander.
